

Thailand 4.0 เป็นกรอบแนวคิดของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในก้าวอย่างต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา (Next Stage of Economic Development) ที่เน้นความให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยอาศัยการยกระดับองค์ความรู้ (Knowledge) นวัตกรรม (Innovation) ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มุ่งไปสู่ความเป็นดิจิทัล (Digitalization) มากขึ้น (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีการผลิต)

ทิศทางของการพัฒนาในลักษณะนี้ทำให้องค์ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Information) กลายเป็นพื้นฐานของปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการประสบความสำเร็จ ซึ่งได้ตั้งเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การสร้างการมีส่วนร่วมของทรัพยากรการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งคน ในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปข้างหน้าได้ด้วยกันโดยไม่ได้ทิ้งกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไว้ข้างหลัง จึงเป็นเงื่อนไขที่น่าจะได้หยิบยกขึ้นมาพิจารณากันประกอบกับความพยายามในการผลักดันให้เศรษฐกิจไทยเดินไปข้างหน้าตามแผนที่เส้นทาง (Roadmap) ที่กำหนดเป็น Thailand 4.0

การพัฒนาทางเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา จะด้วยสาเหตุมาจากการดำเนินนโยบายและมาตรการเศรษฐกิจของภาครัฐ หรือเป็นเงื่อนไขการแข่งขันของกลไกตลาดที่ไม่สมบูรณ์ (ในหลายกรณีไม่ได้เป็นการแข่งขันที่เป็นธรรม) ที่ทำให้บางกลุ่มในระบบเศรษฐกิจสามารถเข้าถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่ากลุ่มอื่น

หรือมากกว่าคนส่วนใหญ่ในระบบเศรษฐกิจ จนทำให้การกระจายของความมั่งคั่ง (Wealth Distribution) มีลักษณะของการกระจุกตัวอย่างมากในประเทศไทย และแสดงผลออกมาในรูปของปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติด้วยกัน เช่น ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ ความเหลื่อมล้ำทางการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาสทางการศึกษา ฯลฯ

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ก่อตัวขึ้นคู่ขนานมากับช่วงระยะเวลาที่เศรษฐกิจมีการขยายตัวได้ดี จึงไม่ได้เห็นถึงปัญหาที่นับวันจะสะสมมากขึ้นกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในระดับต่อไป จนอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาที่ผ่านมาไม่ได้เป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน การขจัดหรือบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้หลุดลั่นออกจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง

ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ คือ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่คาดหวังว่าจะเป็นแนวทางที่จะใช้เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาประเทศต่อไป คือ ชุดความคิด Thailand 4.0 นั้นมีความสอดคล้องกันอย่างไร แล้วก็จะทำให้เกิดคำถามตามมาอีกหลายข้อด้วยกัน เช่น ก่อนที่เราจะมุ่งหน้าขับเคลื่อนตามแผนที่เส้นทางของ Thailand 4.0 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องมีการจัดหรือลดทอนปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประเทศลงเสียก่อน เช่น การดำเนินนโยบายทางด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างเพียงพอต่อการนำเม็ดเงิน

เงินการลงทุนของภาครัฐไปใช้เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่ขาดแคลน เพื่อพัฒนาให้พื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่น้อยกว่า ได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจให้เทียบเคียงได้กับพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงกว่า

ในทางตรงข้ามดูเหมือนว่าแนวทางการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจในแง่ของการลงทุนภาครัฐ กลับเน้นให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ที่มีศักยภาพอยู่แล้ว (ซึ่งอาจจะใช้เหตุผลว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากกว่า) ให้มีศักยภาพสูงขึ้นไปอีก ก็ยิ่งจะเป็นการทำให้โอกาสทางเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันมากขึ้น ในทำนองว่าพื้นที่ที่มีศักยภาพก็จะได้รับการพัฒนาให้มีความสูงขึ้นไปอีก แต่พื้นที่ที่มีศักยภาพน้อยกว่า นั้นวันจะมีระดับของการพัฒนาที่ช้ากว่า และทำให้เป็นต้นตอของปัญหาความเหลื่อมล้ำต่อไป ด้วยเหตุนี้ถ้าปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่ได้ถูกขจัดหรือบรรเทาให้น้อยลงไป การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามแนวทางของ Thailand 4.0 ก็จะมีปัญหาไม่แพ้พื้นที่ที่จะต้องเผชิญกับปัญหาเดิมของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ยิ่งพัฒนามากขึ้นก็ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงมากขึ้น การพัฒนา ก็จะไม่มีความยั่งยืนมากขึ้น

คำถามหรือความท้าทายอีกประการในการขับเคลื่อนชุดความคิด Thailand 4.0 คือ ในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูง การพัฒนาตามแนวทางของ Thailand 4.0 เป็นแนวทางการพัฒนาที่จะต้องอาศัยการใช้องค์ความรู้ การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งความสามารถในการพิจารณาวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ

กับเศรษฐกิจ

■ ผศ.ดร.สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
www.econ.nida.ac.th
santi_nida@yahoo.com

ผลผลิต ดังนั้นการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและขีดความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศที่จะถูกพัฒนาต่อไปเป็นองค์ความรู้ ก็จะทำให้ความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มคนจากการที่มีความเหลื่อมล้ำอยู่สูงในระบบเศรษฐกิจ

การขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนทิศทางของ Thailand 4.0 จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเงื่อนไขทางด้านความเหลื่อมล้ำด้วย เพื่อป้องกันการพัฒนาที่จะนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องจากความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจ ตัวอย่างงานศึกษาในต่างประเทศหลายฉบับได้มีการวิเคราะห์ถึงประเด็นทางด้านการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่ไม่สมมาตรกัน (Asymmetric Information) เป็นต้นเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ผู้ที่มีความมั่งคั่งมากมักจะเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้ง่าย และครบถ้วนมากกว่ากลุ่มผู้มีความมั่งคั่งน้อยกว่า ดังนั้นบทบาทของภาครัฐในการให้การสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่เท่าเทียมกัน จึงเป็นการรักษาความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ

ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศภายใต้สภาวะของปัญหาความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจไทย จึงต้องมีการพิจารณาดำเนินการอย่างรอบคอบ เพื่อให้การดำเนินการตามแผนมีประสิทธิภาพ และเป็นการป้องกันไม่ให้นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ■